

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Koolimuusika õppekava

Mihkel Pajupuu

**HELITEHNOLOOGILE VAJALIKUD MUUSIKALISED PÄDEVUSED
EESTI INTERPREETIDE HINNANGUL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: dots. Guldžahon Jussufi, PhD

Viljandi 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. Teoreetilised lähtekohad.....	6
1.1 Helitehnoloogiga seonduvad mõisted.....	6
1.2 Eestis kehtiv kutsestandard.....	8
1.3 Eestis hetkel olemasolevate õppekavade võrdlus.....	10
1.3.1 Kutseõpe G. Otsa nim. Muusikakoolis.....	10
1.3.2 Bakalaureuseõpe EMTA-s.....	11
1.3.3 Magistriõpe EMTA-s.....	12
1.3.4 Rakenduskõrgharidusõpe TÜ VKA-s.....	13
1.3.5 Magistriõpe TÜ VKA-s.....	16
1.4 Kokkuvõtte õpetuse praegusest olukorrast.....	17
2. METOODIKA JA VALIM	19
2.1. Valim	19
2.2. Andmekogumise meetod	19
3. TULEMUSED JA ANALÜÜS	21
3.1. Küsitluse tulemused.....	21
KOKKUVÕTE	36
KASUTATUD KIRJANDUS	37
LISA	39
Küsimustik.....	39
SUMMARY	43
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	44

SISSEJUHATUS

Viimasel paaril aastakümnel on muusikatööstus läbi teinud suure arengu. Seljataha on jäänud ajad, kus kvaliteetse muusika salvestuse eelduseks oli suur rahaline investeering. Virtuaalne tehnoloogia on arenenud selleni, et piltlikult öeldes igäüks, kellel on arvuti ja mõned pluginid¹ võib end nimetada juba produtsendiks-helirežissööriks ja põhimõtteliselt saab anda välja muusikatoodangut, mis jõuab suure kuulajate hulgani. Märkimisväärne osa muusikast, mida inimesed tänapäeval kuulavad on valmistatud just nimelt projektistuudiotest, mitte nn "miljoni dollari" stuudiotest. See muidugi ei tähenda, et kallima varustusega stuudiote järele vajadus üldse ära kaob, sest suured plaadifirmad kindlasti ka tulevikus kasutavad nende teenuseid, aga nende arv on märgatavalt vähenenud. Huvitav tendents on see, et järjest suurem osa inimesi, eriti noored, kuulavad muusikat väikeste kaasaskantavate vahenditega ja seepärast on ka muusikaproduktiooni fookus suunatud sellele, et muusika kõlaks hästi just pisikeste kõrvaklappidega kuulates. Selliseid inimesi, kes oskavad hinnata kvaliteetselt valmistatud muusikat ja üldse saavad aru, mis kõlab hästi ja mis mitte, jääb järjest vähemaks.

Muutunud situatsioon muusikatööstuses on viinud selleni, et järjest rohkem inimesi tegeleb muusika loomisega, mille tagajärjeks omakorda on, et valitseb tohutu ületootmine, muusikat on lihtsalt liiga palju, sealhulgas suur hulk mittekvaliteetset muusikat. Kasutusele on tulnud isegi termin "throwaway music"², mida võiks eesti keelde tõlkida kui „prügikastimuusika“ (Knight 2012)

Siit tulenebki vajadus inimeste järgi, kes oskavad tehnoloogiaga ümber käia ja oleksid võimelised produtserima kvaliteetset muusikat, selle asemel et risustada universumit müraga. Nii võib üle maailma paljude kõrgkoolide õppeprogrammidest leida erialasid, mis helitehnoloogiat õpetavad.

Eestis on helitehnoloogia alaseid teadmisi võimalik omandada kolmes õppeasutuses. Georg Otsa nim. Muusikakoolis õpetatakse kutseõppe tasemel eriala „Helindaja“. Teine asutus on Eesti

¹Plugin - arvutiprogramm, mis koostöös mõne teise programmiga võimaldab teha teatud operatsioone.

² „Throwaway music“ - muusika, mis valmistatud väga kiiresti ja mille eeldatav tarbimisaeg on väga lühike, et teha ruumi järjest uuele pealetulevale produktioonile.

Muusika- ja Teatriakadeemia (edaspidi EMTA), kus pakutakse seda eriala nii bakalaureuse- kui ka magistriõppe tasemel. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias (edaspidi TÜ VKA) on rakenduskõrgharidusõppes jazzmuusika ja pärimusmuusika üliõpilastel võimalik valida ühe võimalusena spetsialiseerumine helitehnoloogiale. 2012 aasta sügisest on TÜ VKA-s käivitunud magistriõppe eriala „Muusika ja filmikunsti helitehnoloogiad“.

On loomulik, et kõrgharidusmaastikul toimuvad pidevad muutused ja arengud, millest ei jää puutumata ka TÜ VKA. 2014. aasta sügisest on plaanis reorganiseerida osakonna struktuur ja moodustada üksus, milles ühendatakse senised jazz- ja pärimusmuusika õppesuunad. Lisaks sellele on välja pakutud idee, et koos muusikutega võiks grupis olla ka puhtalt helitehnoloogiale orienteerunud üliõpilased. Seoses sellega tekkis vajadus välja uurida kui palju ja mis mahu peaks õppima muusikateoreetilisi aineid, pillimängu ning millised muusikalised pädevused peavad helitehnoloogil olema. Antud töö teema valik on sellega otseselt seotud. Teema uurimine ja läbitöötamine on vajalik, kuna tulemused võiksid olla abiks sellise õppekava väljatöötamisel ja arendamisel, mis ei tekitaks olukorda, kus mõne vähemtähtsa pädevuse liigne rõhutamine jäta õppetööst eemale muidu igati sobiva potentsiaalse õppuri.

Kuna TÜ VKA-s suurema osa moodustavad jazz- ja pärimusmuusikud, siis klassikalise muusika esindajate arvamusi käesolev uurimus ei kajasta. Klassikalise muusika salvestamisel on oma spetsiifika ja selle uurimine võiks olla juba omaette töö.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on välja selgitada ühe osa Eesti jazz-, pop- ja folkmuusikute arvamus selle kohta, millised muusikalised pädevused on helitehnoloogile tingimata vajalikud. Püüan ka teha kindlaks, kas praegustes õppekavades muusikaliste pädevuste omandamiseks vajalikud õppeained on olemas ja millises mahu. Käsitlen probleemina kolme küsimust:

- Kuidas määratleda helitehnoloogi mõiste?
- Millistele nõuetele tema muusikalised oskused kutsestandardi järgi peavad vastama?
- Millised muusikalised pädevused on eesti interpretide hinnangul tegelikult vajalikud ja vähem vajalikud?

Küsimustele vastuste leidmiseks püstitasin tööülesanded: 1) otsida välja ja tutvuda erialalise kirjandusega, normatiivmaterjalidega (kutsestandard), 2) koostada küsimustik, 3) läbi viia ankeetküsitlus interpretide hulgas, 4) analüüsida kogutud andmed ning teha kokkuvõtted.

Vastavalt sellele on bakalaureusetöö koostatud kolme peatükina. Esimene peatükk on teoreetiline, sisaldab ülevaadet kasutatavatest terminitest, helitehnoloogi kirjeldust erialaste

allikate ja Eestis kehtiva kutsestandardi põhjal. Kuna eestikeelne kirjandus antud teema kohta puudub, on autor toetunud inglisekeelsetele allikatele. Teoreetiliste seisukohtade käsitlemisel on toetutud normatiivdokumentidele: Helindaja III kutsestandard ja riiklikud õppekavad. Järgnevalt on välja toodud õppeasutused Eestis, kus helitehnoloogiks on võimalik õppida. Alapeatükkides on võrreldud nende helitehnoloogide jaoks koostatud õppekavasid muusikaliste pädevuste seisukohalt. Teine ja kolmas peatükk on uurimuse empiiriline osa. Teine sisaldab töö metoodikat ja andmete kogumise protseduuri. Kolmandas on toodud interpretide tegelikud ootused helitehnoloogi muusikaliste pädevuste osas ja tehtud kogutud andmete analüüs. Kokkuvõtte sisaldab üldistust töö tulemuslikkusest, samuti on näidatud võimalused, kuidas antud tulemusi saaks ära kasutada TÜ VKA helitehnoloogide õppekava arenduses. Bakalaureusetöö lõpus on loetelu kasutatud kirjandusest ning lisad.

Töö on illustreeritud tabeli ja joonistega (1 tabel ja 17 joonist).

Soovin tänada õpetajaid ja juhendajat, samuti kõiki neid, kes olid abiks töö valmimisel.

1. Teoreetilised lähtekohad

1.1 Helitehnoloogiga seonduvad mõisted

Helitehnik, helitehnoloog, helisalvestusinsener, heliinsener, helioperaator – kõiki neid termineid kasutatakse eesti keeles selleks, et määratleda spetsialisti, kes kasutab vajalikke vahendeid heli salvestamiseks, miksimiseks ja taasesitamiseks. Ka maailmas üldiselt kasutusel olev inglisekeelne termin *audio engineer* on lai mõiste, mis sisaldab endas mitmeid alajaotusi nagu *helitehnik, helitehnoloog, helisalvestusinsener, heliinsener, helioperaator*. Termin *insener* otsene ülekandmine muusikavaldkonda on põhjustanud ka vaidlusi, sest klassikalises mõistes inseneriks saab pidada inimest, kellel on inseneridiplom ja kes kuulub vastavasse organisatsiooni (Eestis näiteks Eesti Inseneride Kutseliit). Eesti keeles ühtselt arusaadav ja siduv mõiste võiks olla *helirežissöör*. Kuna kogu valdkond on üsna lai, hõlmates elektroonikat, akustikat, psühhoakustikat ja muusikat, siis ka ülesanded, mis tänapäeva *helirežissööri* kompetentsi kuuluvad, on väga mitmepalgelised. Sellesse kuuluvad nii analoog- ja digitaalsalvestustehnoloogiate tundmine, erilise tähtsuse on omandanud riist- ja tarkvara integratsioon. *Helirežissööri* lahendada on nii loomingulised kui ka praktilised aspektid, mis puudutavad heli ja muusikat. Paljud tuntud *helirežissöörid* on olnud osalised uue aparatuuri ja tootmisviiside arendamisel, täiustades protsessi ja kujundades seda kui omaette kunsti. (Daley 2004) Salvestusstuudios on *helirežissööri* tööks heli salvestamine, editeerimine, miksimine ja masterdamine selleks, et täide viia loominguline visioon, mis artistil ja produtsendil muusikaga seoses on. Autori arvamusele mõiste *helirežissöör* hõlmab kõige paremini endasse asja olemust puudutavad aspektid ja tundus kõige paremini olevat arusaadav ka küsitletavatele intervjueeritud, seetõttu leidis kasutamist küsimustikus.

Aastate jooksul on välja kujunenud neli selgelt eristatavat etappi, millest koosneb kommertsmuusika tootmine. Need on muusika salvestamine, salvestatud materjali töötlemine, siis selle miksimine ja lõpuks masterdamine. Tavaliselt on olnud iga ala jaoks ka oma spetsialist, kes sellega tegeleb. Seega siis:

- *studio insener* töötab stuudioruumis, tegeleb mikrofonide ja muu aparatuuri

paigaldusega

- *salvestusinsener* salvestab heli helikandjale
- *assistent insener* abistab aparatuuri paigaldamisel, teeb proovimikse
- miksimise insener miksub mitmerajalise salvestuse kokku stereo rajaks
- *mastering insener* annab muusikale viimase lihvi enne selle avalikku väljastamist, ühtlustab lood, et plaadist kujuneks ühtne tervik

Peale studios toimuva helitöötamise on täiesti eraldiseisev ala kontserdite helindamine. Seal tegutsevad spetsialistid on *FOH³ engineer*, kes tegeleb kontserdi helikujundusega, mida kuulevad inimesed saalis, *monitor engineer*, kes miksub heli lavalolevate muusikute jaoks ja *system engineer*, kes vastutab tänapäeval väga keeruliseks arendatud helisüsteemi eest tervikuna.

Eraldi suunana võiks veel välja tuua *postproduktiooni inseneri*, kes töötleb ja miksub heli filmi ja televisiooni programmide jaoks.

Tähtis roll kommertsmuusika tootmise ahelas on *produtsendil*. Phil Eki järgi produtsent muusikatööstuses on võrreldav kinomaailmas filmi režissööriga ja *audio inseneri* puhul võib tõmmata paralleele filmi operaatoriga. (Ek 2009) Produtsendi ülesandeks on hoida kogu muusika tegemise protsess kontrolli all. Ka siin on omakorda eristatavad veel kaks suunda. Esimese alla võib paigutada isikud, kes tegelevad majanduslike küsimustega, leiavad finantsvahendid, sõlmivad lepingud jne. Teise alla kuulub muusikaprodutsent, kes vastutab muusika loomise protsessi eest, kogub ideesid, valib laulud ja esitajad, juhendab artiste studios ja juhib kogu salvestuse, miksimise ja masterdamise protsessi, mida omakorda teostavad vastava ala spetsialistid, keda eelpool sai ka mainitud. Tihti produtsent on ka ise hea arranžeerija, helilooja, muusik ja laulukirjutaja, kes annab värsked ideid terve projekti jaoks.

Kuna tehnoloogia on kättesaadav praktiliselt kõigile, siis klassikaline kontseptsioon produtsendist on ka mõneti muutunud. Tänapäeval on võimalik produtsendil teha väga kvaliteetset muusikat ilma et ta kasutaks reaalselt ühtegi instrumenti või muusikut studios. Tihti see protsess toimub kodus ja magamistoas, sellest ka termin *bedroom producer*. Küllalt palju urban muusikat (nagu hip-hop, rap jms) on toodetud just sel moel.

Saksakeelses kultuuriruumis on välja kujunenud oma terminoloogia ja produktiooniahel. Seal

³ FOH -front of the house

tähistatakse mõistega *tonmeister* isikut, kes vastutab kogu muusikatootmise protsessi eest, olles ise väga põhjalikult ette valmistatud nii muusikaalaselt (kas siis klassikalise muusika või mitte klassikalise muusika suunal), samuti on tal detailsed teoreetilised ja praktilised teadmised kõikides heli puudutavates valdkondades (akustika, elektroonika jne) See tähendab omalaadset mikstuuri artistlikkusest ja tehnilisest teadlikkusest. Kuidas neid kahte omavahel kokku sulatada ühes inimeses, ja millistes proportsioonides, see on olnud tihti ka tõsiste arutelude teemaks. (Borwick 1973: 938)

Väga hästi on helitehnoloogi olemuse kokku võtnud 20. saj. austria helilooja Arnold Schönberg, kelle arvamuse järgi kvalifitseeritud helimees oskab analüüsida partituuri ja selle põhjal oma kujutluses konstrueerida täiusliku helipildi. Tema kuulmisoskus võimaldab tal aru saada, kas muusikasalvestus on sellega vastavuses. Kui miski tegelikult on teisiti, oskab ta leida lahenduse, mida oleks salvestusel vaja teha, et saavutada see ideaalne helipilt. Kui vaja, oskab ta läbi viia kõik vajalikud akustilised, füüsilised või mehaanilised muudatused, et ülesanne saaks lahendatud. (Feisst 1999: 93- 113)

1.2 Eestis kehtiv kutsestandard

Eestis kehtib alates 29.12.2010 kutsestandard (vt Helindaja III kutsestandard). Selles dokumendis on fikseeritud nõuded ja oskused, mis helindaja kvalifikatsiooni taotlejal peavad olema.

Sissejuhatuses on üldiste ülesannetena ära märgitud helimaterjali tundmine ja vastava tehnilise lahenduse leidmine heli kvaliteetseks esitamiseks ja salvestamiseks. Selle järel on kirjeldus konkreetsetest ülesannetest, millega helitehnoloog peab toime tulema, sedastades et „helindaja peab tagama ürituste (kontsert, teater, film, konverents, esitlus jms) ning audiovisuaalsete materjalide kvaliteetse helindamise ja järelhelindamise ning suutma orienteeruda heli iseärasustes ja väljendusvahendites. Ta leiab sobiva tehnoloogilise lahenduse, kasutades erinevaid seadmeid ja arvestades akustilisi tingimusi“ (sealsamas).

Järgnevalt on välja toodud kutseoskused, mis sisaldavad üldisi oskusi ja teadmisi, millele autor käesolevas töös ei keskendu, ja põhioskused, mis otseselt seonduvad tööga.

Põhioskustena peab helindaja valdama järgmisi alasid:

- helindamistehnika, helitehnoloogia alused ja audiovideo standardid
- elektroakustika
- psühhoakustika

- helirežii alused
- arvutihelitöötuse programmid
- töötamine MIDI-keskkonnas
- multimeedia alused
- heliaparatuuri (PA) paigaldamine, seadistamine ja testimine arvestades asukoha akustilisi tingimusi ning mikrofonide valimine ja paigaldamine
- helisalvestiste järelhelindamine
- etenduste helindamine
- konverentside, esitluste jm avalike ürituste audiovisuaalne teenindamine – algtase
- filmi ja video helindamine - algtase

Muusikaliste oskustena, mis on käesoleva töö uurimisobjektideks ja mille vajalikkust ja mahtu TÜ VKA-s loodavas õppekavas oleks vaja hinnata, on kutsestandardis ära märgitud järgnevad:

- pillimäng (algtase)
- solfedžo
- harmoonia
- muusikaajalugu
- muusikalised vormid
- partituuri tundmine

Lisaoskustena on veel ära märgitud

- dirigeerimine
- arranžeerimine
- muusikateraapia
- produtsenditöö

Selle dokumendi põhjal võib öelda, et kui inimesel on olemas kõik eelpool nimetatud oskused, siis teda võiks rahvusvaheliselt arusaadavas keeles nimetada *tonmeisteriks* (vaata käesolevas töös lk.7), sest ta on pädev nii muusikaliselt kui tehniliselt lahendama kõik muusika reprodutseerimise ja salvestamisega seonduvad ülesanded ja probleemid. Suurema osa kutsestandardis nimetatud tegevuste jaoks on mujal maailmas olemas eraldi spetsialistid (vt käesolevas töös lk. 7-8). Eestis tihti on sellega seotud üks inimene ja see on ka arusaadav. Eesti on väike riik ja meie inimressurss on piiratud, samuti on ka meie muusikaturg marginaalne, siis ilmselt meil peavadki inimesed olema mitmekülgsemad ja suutma lahendada rohkem probleeme kui ainult üks kitsas spetsialiseerumisvaldkond eeldab.

1.3 Eestis hetkel olemasolevate õppekavade võrdlus.

1.3.1 Kutseõpe G. Otsa nim. Muusikakoolis

G. Otsa nim. Muusikakool on oma õppekava koostamisel lähtunud otseselt ülalpool mainitud kutsestandardist ja nende poolt õpetatavad ained kattuvad suures osas seal nimetatutega. (vt Helindaja eriala õppekava)

Õppekava eesmärk on läbi viia kutsekeskhariduslikku õpet valmistamaks ette helirežissööri assistente-helindajaid. Helindaja eriala lõpetanu on ette valmistatud tööks erinevates olukordades: stuudios, elava esitusega kontserdil, filmis, TV-s, raadios, teatris. Õppekava on üles ehitatud nii, et see sisaldab kooli vastava osakonna poolt valitud õppeaineid ja samuti ka õpilase poolt valitud õppeaineid kas sama eriala või koolis õpetatavate teiste erialade moodulitena. Tänu sellele saab õpilane mitmekülgse hariduse, mis võimaldab tal edaspidises tööelus olla edukas ja konkurentsivõimeline.

Kõigile on kohustuslikud muusikaained:

• instrumendiõpetus	6 /240 ⁴
• pillide tundmine ja partituuri lugemine	3/120
• muusikateooria	8/320
• solfedžo	8/320
• muusikalugu	9/360

Lisaks põhiõpingutele valivad õpilased muusikalisi valikaineid, et saada täis lisaainete maht, mis on 17 õppenädalat ehk 680 tundi. Valikained on järgmised:

• lisainstrument	3/120
• laulmine	3/120
• klaverisaate kujundamine	3/120
• dirigeerimise alused	1/40
• helilooming	3/120
• hääleseade	3/120
• koorilaul	6/240
• improvisatsioon	4/160
• ansamblimäng	8/320
• pillide hooldus ja häälestamine	3/120

⁴ 6/240 – õppeaine maht on 6 õppenädalat/240 tundi

Kui võrrelda õppekavas olevate muusikaainete ja helindusega seotud ainete mahtu, siis on näha, et nende osakaal on peaaegu võrdne. Muusikaga seotud ainete osakaal on 51/2040t, helindusega seotud ainete oma aga 28/1120 + eriala praktika 30/1200). See viib mõttele, et antud eriala lõpetaja on spetsialist, kellel on head helitehnoloogi oskused, kuid samas on ta ka pädev muusikas. Pillimänguoskus tuleb omandada algtasemel, see tähendab, et ilmselt selle harjutamine ei võta nii palju aega, et see takistaks põhiõpinguid.

1.3.2 Bakalaureuseõpe EMTA-s

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias toimub bakalaureuseõpe õppekaval „Helilooming ja elektronmuusika“, milles on neli spetsialiseerumist ja üks nendest on helirežissöör (vt EMTA bakalaureuse õppekava „Helilooming ja elektronmuusika“).

Õppekava eesmärgiks on professionaalsete oskustega helirežissööri ja mitmekülgse haridusega muusiku ettevalmistamine. Antud õppekaval eriala raames õpitakse komponeerima lihtsama vormiga teoseid väiksematele akustilistele koosseisudele, kirjutatakse kammerteos kestvusega umbes viis minutit, salvestatakse klassikalise või nüüdiskammermuusika kontserte, tegeldakse järeltöötamise ja montaaži tehnikaga, televisiooni ülekande spetsiifika ja filmi helindamise problemaatikaga. Kokku erialase tegevuse osakaal on 50 EAP.

Helirežissööri ettevalmistamist arendavad ained on järgmised:

• arvutinoitatsioon	3 EAP
• helitehniline solfedžo	4 EAP
• helirežii alused	3 EAP
• helirežii praktika	6 EAP
• helitarkvara	6 EAP
• helisüntees	6 EAP
• sissejuhatuse elektronmuusikasse	3 EAP

Nende ainete maht kokku on 31 EAP.

Kohustuslikud üldmuusikalised ained on:

• klaver	4 EAP
• sissejuhatuse muusikaloosse	2 EAP
• 19. saj. muusikalugu	2 EAP
• varane muusikalugu	2 EAP
• eesti muusika	2 EAP

• muusika enne Teist maailmasõda	2 EAP
• sissejuhatust eesti rahvamuusikasse	2 EAP
• sissejuhatust posttonaalse muusika analüüsi	2 EAP
• nüüdismuusika seminar	4 EAP
• kaasaja kompositsioonitehnikad ja notatsioon	6 EAP
• harmoonia	4 EAP
• solfedžo	4 EAP
• muusikalise vormi analüüs	4 EAP
• pillide tundmine	3 EAP
• orkestratsioon ja orkestristiilid	6 EAP

Kokku need ained annavad 49 EAP.

Selle õppekava helitehnoloogiliste ja muusikaliste ainete suhe on ligikaudu 3/4. See kajastub ka õppekava eesmärkides, kus esimesena on välja toodud, et õppekava läbinud üliõpilane suudab iseseisvalt luua muusikat ja teostada oma loomingulisi ideid tasemel, mis on iseloomulik professionaalsuse künnisele jõudnud muusikule. Õppeainete jaotusest võib teha järelduse, et see ei ole pelgalt helitehniku ettevalmistamine. Eesmärgiks on loomingulise isiku ettevalmistus, kes loob ise muusikat, samuti oskab heliloomingu ja helitehnoloogiaga seotud ülesannete ja probleemide lahendamisel kasutada sobivaid tehnikaid ja meetodeid.

1.3.3 Magistriõpe EMTA-s

EMTA-s on samuti võimalus õppida magistriõppe tasemel eriala nimetusega Helirežii. (vt EMTA magistriõppekava „Helirežii“)

Selleks, et nimetatud erialal üldse saaks õpinguid alustada, on eeltingimuseks muusikaline ettevalmistus bakalaureuseõppe tasemel. Eesmärk on pakkuda muusika alal esimese astme kõrghariduse omandanud üliõpilastele kõrgel rahvusvahelisel tasemel, muusikaelu nõudmistega arvestavat ja loovuse arengule suunatud koolitust helirežii alal. See loob eeldused erialasele tööle suundumiseks või õpingute jätkamiseks doktoriõppes.

Keskse tähtsusega selles õppekavas on helirežiiga seotud õppeained. Selliseid muusikalisi õppeaineid, nagu olid kavas bakalaureuseõppes (vt eelmine peatükk), magistriõppes ei ole, kuna muusikaline kirjaoskus peab olema eelnevalt omandatud. 10 ainepunkti (EAP) ulatuses tuleb valida aineid selliste hulgast nagu:

- varane ooper 2 EAP

• 19.saj. muusikaelu ja ooper	2 EAP
• muusikaloo süvakursus I-III	9 EAP
• muusika pärast teist maailmasõda	2 EAP
• muusikaesthetika	3 EAP
• muusikakriitika	3 EAP
• gregoriaani semioloogia ja paleograafia	4 EAP
• sissejuhatus eesti rahvamuusikasse	2 EAP
• muusikateaduslikud eriseminarid	4 EAP
• posttonaalse muusika teooria ja analüüs	6 EAP
• harmoonilise kontrapunkti teooria ja analüüs	6 EAP
• etnomusikoloogia alused	2 EAP

Loetelu põhjal võib järeldada, et need ained on üsna spetsiifilised ja mõeldud juba edasijõudnud muusikutele. Lisaks tuleb 8 EAP ulatuses end täiendada sellistel aladel nagu täiendav instrument, koorilaul või orkestratsioon. See võimaldab veel mõningal määral arendada muusikaoskusi. Suurem osa ajast aga kulub helirežiiga seotud õppeainete omandamisele, mis võrreldes bakalaureusetasemega on ka palju põhjalikumad. Resümeerides võib öelda, et õppekorraldus EMTA-s on süsteemne, loogiline ja terviklik, mida võib ka oodata ühelt traditsioonidega õppeasutusest. See algab muusiku ettevalmistusega bakalaureuse tasemel ja lõpeb tõeliselt professionaalse helirežissööriga õppe lõpus.

1.3.4 Rakenduskõrgharidusõpe TÜ VKA-s

Käesolevas töös on analüüsitud õppeaastaks 2013/2014 koostatud õppekava. Selles on tehtud muudatusi võrreldes eelnevate aastatega, mis puudutab just muusikateoreetilisi aineid. Rakenduskõrgharidusõppesse vastuvõtu eelduseks on Eestis omandatud keskharidus. Peale selle eeldatakse üliõpilaskandidaadilt muusikaalast ettevalmistust muusikakooli lõpetaja tasemel, samuti head pillimängu või lauluoskust. (vt TÜ VKA rakenduskõrghariduse õppekava). Õpitav eriala on muusik-tehnoloog ning selle võivad valida nii jazz- kui ka pärimusmuusika tudengid. Õppekava eesmärk on koolitada professionaalseid jazz- ja pärimusmuusikuid, kes võivad töötada instrumentalisti ja ansamblistina. Vastavalt valitud spetsialiseerumissuunale on nad oodatud pilliõpetajatena huviharidusasutuses või muusik- tehnoloogidena kontserdil ja muusikastuudios. Muusik-tehnoloogi eriala läbinu mõistab digitaalkeskkonnas toimivaid protsesse ning oskab erialases töös rakendada kaasaegset riist- ja tarkvara.

Muusik-tehnoloogi eriala omandamiseks kohustuslikud muusikateoreetilised ained on järgmised:

- Eesti muusikalugu 20.-21. sajandil lääne muusika kontekstis 3 EAP
- Eesti pärimusmuusika I 3 EAP
- Eesti pärimusmuusika II 3 EAP
- Muusikatehnoloogia alused 6 EAP
- Muusikateooria I 3 EAP
- Muusikateooria II 3 EAP
- Muusikateooria III 3 EAP
- Muusikateooria IV 3 EAP
- Rütmika I 3 EAP

Kokku on muusikateoreetiliste ainete maht õppekavas 30 EAP. Need võimaldavad üliõpilastel omandada teadmised ja oskused muusikateoreetilistes baasainetes (solfedžo, harmoonia, muusika vormiõpetus), samas toetavad ka erialaseid õpinguid, arendades loomingulist mõtlemist, muusikalist kuulmist ja mälu, harmoonia- ja rütmitaju.

Pilliõppega seotud ained on järgmised:

- Lisapill 3 EAP
- Põhipill I 9 EAP
- Põhipill II 9 EAP
- Põhipill III 6 EAP
- Põhipill IV 3 EAP
- Ansambel I 6 EAP
- Ansambel II 6 EAP
- Ansambel III 6 EAP
- Ansambel IV 3 EAP
- Praktiline harmoniseerimine klaveril I 3 EAP
- Praktiline harmoniseerimine klaveril II 3 EAP
- Transkriptsioon 3 EAP

Nimetatud õppeainete eest saab üliõpilane 60 EAP, mis moodustab 1/4 kogu õppemahust, seega küllalt suure osa. Need ained omandanuna on muusikutel head alusteadmised ja oskused jazzmuusika tõlgendamiseks ja esitamiseks nii solisti kui saatjana. Samuti annavad need oskuse loovalt ja mitmekülgset muusitseerida ansamblikoosseisus.

Lisaks eelpoolnimetatud muusikateoreetilistele ainetele õpitakse süvendatult veel selliseid aineid 30 EAP ulatuses:

- Arranžeerimine I 3 EAP
- Erialapraktika 15 EAP
- Jazzimprovisatsioon I 3 EAP
- Jazzmuusikalugu I 3 EAP
- Jazzmuusikalugu II 3 EAP

- Stuudiotöö praktika 3 EAP

Nende ainete läbimine annab põhjalikud teadmised, oskused ja kogemused tööks ansamblis, koosmänguks ning avalikuks esinemiseks. See loob tingimused omandatud teadmiste ja oskuste praktiseerimiseks reaalses töökeskkonnas.

Muusik-tehnoloogi ettevalmistavad õppeained on:

- Akustika alused ja helitrakt 3 EAP
- Digitaalne helitöötlus I 3 EAP
- Digitaalne helitöötlus II 3 EAP
- Elektrotehnika ja elektroonika alused 3 EAP
- Kontserdi helindamine 3 EAP
- Muusik-tehnoloogi kutsepraktika I 6 EAP
- Pro Tools helisalvestusprogramm 6 EAP
- Stuudioseadmed 3 EAP
- Elektroakustika 3 EAP
- Helidisain I 3 EAP
- Helidisain II 3 EAP
- Heliesteeetika 3 EAP
- Miksimise tehnoloogia 3 EAP
- Muusik-tehnoloogi kutsepraktika II 9 EAP
- Stuudioprojekt I 3 EAP
- Stuudioprojekt II 3 EAP

Kokku nende õppeainete maht on 60 EAP. Pärast nende omandamist üliõpilasel peaksid olema põhjalikud teadmised analoog- ja digitaalkeskkonnas toimuvate protsesside mõistmiseks. Omandatakse oskused ümberkäimiseks kaasaegse riist- ja tarkvaraga. Suur tähelepanu on pööratud ainetele, mille kaasabil saadakse ettekujutus heli ja pildi sünkroniseerimisest arvuti abil, helipildi kompositsioonilistest alustest ja heliskeemi koostamisest.

Kokkuvõtvalt võib TÜ VKA rakenduskõrgharidusõppe kohta öelda, et õppekava põhieesmärk on professionaalse muusiku ettevalmistamine. Seda näitab õppeainete mahu suhe, mis on jagunenud nii, et 120 EAP saab muusikaainete eest ja 60 EAP muusikatehnoloogia ainete eest. Helitehnoloogia on lisasuund, mis avardab üliõpilase edaspidiseid võimalusi paremini hakkama saada muusikuna, aga loob ka tingimused süvendatumalt õppida edasi helitehnoloogiat. Kuna autor oma töö tõttu on seda protsessi juba aastaid kõrvalt näinud, siis probleemina võib välja tuua tõiga, et nii mõnegi üliõpilase väitel oleks küll soov rohkem aega pühendada tehnoloogiaõpingutele, aga selleks ei ole lihtsalt aega, kuna on vaja harjutada pilli ja teha muid muusikaga seotud ja ka muusikaväliseid asju. Lahenduseks võiks olla õppekava, mille peasuund

on orienteeritud helitehnoloogiale. Selline plaan tegelikult ongi olemas.

1.3.5 Magistriõpe TÜ VKA-s

2012.a sügisel avati TÜ VKA-s magistriõpe erialal "Muusika ja filmikunsti helitehnoloogiad". (vt TÜ VKA magistriõppekava "Muusika ja filmikunsti helitehnoloogiad (108865)") Õpe toimub koostöös Balti Filmi- ja Meediakooliga (BFM) nii, et ühel aastal toimub vastuvõtt Tallinnas filmisuunale ja teisel aastal Viljandis muusika suunale. Vastuvõtu eelduseks on bakalaureusekraad või sellele vastav haridustase. Muusikalised oskused väga selgelt määratletud ei ole. On öeldud ainult, et peab olema piisaval määral teadmisi ja kogemusi muusika ja filmikunsti helitehnoloogiates. Õpe toimub inglise keeles.

Põhitähelepanu antud õppekaval on pööratud helitehnoloogiliste ainete õpetamisele. Muusikateoreetilisi aineid on õppekavas neli:

• akustiline solfedžo	4 EAP
• muusika- ja audioesthetika	4 EAP
• muusikaajalugu	3 EAP
• partituuri lugemine	4 EAP

Muusikateoreetiliste ainete kogumaht on 15 EAP so 12,5% ainete üldmahust. See näitab, et põhirõhk on helitehnoloogia valdkonnal. Kui EMTA magistriõppes oli eelduseks, et üliõpilane on muusikuna juba jõudnud professionaalsuse künnisele, siis antud õppekaval see põhinõudeks ei ole. Nimetatud muusikateoreetiliste ainete omandamisega peaks hakkama saama ka eelnevalt mitte väga heade muusikaliste oskustega üliõpilane. Näiteks akustiline solfedžo on aine, mida õppides üliõpilane õpib tundma erinevate efektiprotsessorite poolt töödeldud heli ja suudab eristada heli esteetiliselt ja tehniliselt head tulemust halvast. Muusika- ja audioesthetika raames õpitakse analüüsima helisalvestuse esteetilist kvaliteeti ja selle oskuse praktilist rakendamist. Muusikaajalugu vaadeldakse globaalsest, etnilisest ja eesti vaatenurgast. Sinna mahuvad nii pop- ja afroameerika muusika kui ka klassikalise lääne muusika ajalugu. Partituuri lugemine on suunatud sellele, et üliõpilane on võimeline partituuri jälgima ja sellest juhindudes tagama parema tulemuse salvestusprotsessis. Ühe võimalusena pillimänguoskust arendada on valikainetes ka 3 EAP ulatuses õpingud valitud instrumendil.

Helitehnoloogia suunaga õppeained antud õppekaval on:

• audioaplikatsioonid ja tehnikad	3 EAP
• materjali salvestamine stuudios	4 EAP
• muusika salvestamine väljaspool helistuudiot	7 EAP
• stereo ja surround audio mastering- lõppviimistlus	8 EAP
• stereo ja surround audio miksimine ja autoriseerimine	8 EAP

Kokku tehnoloogiliste ainete kogumaht on 30 EAP. Kõik ained omandanuna on üliõpilasel ülevaade muusika salvestamisest, kokkumängust ja järeltöötlustest erinevates formaatides. Ta teab ja oskab kasutada helitehnoloogiaga seotud riist- ja tarkvara, tunneb põhjalikult erinevaid heliformaate.

Kokkuvõtvalt magistriõpe TÜ VKA-s on orienteeritud eelkõige helitehnoloogile vajalike teadmiste arendamisele ja muusikaained omavad toetavat funktsiooni. Eesmärk on valmistada ette spetsialist, kellel on väga heal tasemel teoreetilised ja praktilised teadmised. Tähtsal kohal on erialarakendusteks vajalike loominguliste aspektide arendamine. Kuna koostööpartneriks on BMF, siis on pööratud tähelepanu sellele, et lõpetaja mõistaks muusika kõrval ka filmitööstuse spetsiifikat ja suudaks oma oskusi kasutada filmiheli produtseerimisel. Kuna vastuvõtt sellele erialale toimus alles esimest korda, siis on ka loomulik, et kõik ei tööta veel nii hästi ja süsteemselt, kui EMTA-s. Selle aasta jooksul selgus nii mõndagi, mida on vaja muuta, uuesti läbi mõelda ja täiustada.

1.4 Kokkuvõtte õpetuse praegusest olukorrast

Kokkuvõtteks võib öelda, et võimalused omandada Eestis helitehnoloogia alane haridus on väga mitmekülgsed. On võimalik õppida nii kutseõppe, bakalaureuseõppe, rakenduskõrgharidusõppe kui ka magistriõppe tasemel. Kõikide koolide puhul torkab silma, et neis on traditsiooniliselt olnud tegemist eelkõige muusikute ettevalmistusega ja helitehnoloogia on seoses moodsate aegade juurde lisandunud kui vajalik komponent kaasaegse muusiku teadmiste pagasis. Kõik koolid tahavad ajaga kaasas käia ja pakkuda võimalikult laialdasemat õpet võimaldamaks lõpetajatel olla rohkem konkurentsivõimeline. Praegu sellist võimalust üheski koolis ei ole, et inimene ilma muusikalise ettevalmistuseta võiks asuda õppima helitehnoloogiat ja siis ehk lisaks end täiendaks ka muusikaalaselt. Kui võrrelda omavahel bakalaureuseõpet EMTA-s ja rakenduskõrgharidusõpet TÜ VKA-s, siis selgub, et nendes muusikaainete ja helitehnoloogia

alaste ainete suhe on ligikaudu sama, veidi TÜ VKA-s küll rohkem muusika poole kaldunud. Samade koolide magistriõppe võrdluses tundub, et EMTA-s on see süsteemsem ja toetub pikaajalistele traditsioonidele ja kogemustele. TÜ VKA magistriõpe on alles arenemisjärgus ja tundub ei ole orgaaniliselt seotud eelneva rakenduskõrgharidusõppega. Tegelikult ongi see ju seotud õppega BMF- s. Nii et siin on veel kõvasti arenguruumi, et see kõik sujuvalt toimima saaks.

2. METOODIKA JA VALIM

Käesoleva uuringu eesmärgiks on teha kindlaks helitehnoloogile vajalikud muusikalised pädevused Eesti interpretide hinnangul. Peatükk on jaotatud kaheks alaosaks. Esimeses osas on kirjeldatud valimit ja teises on ülevaade andmete kogumise meetoditest.

2.1. Valim

Antud töö raames oli eesmärk teada saada vaid teatud osa muusikute arvamus ja töö lõpptulemus võiks olla suunava iseloomuga, seepärast ei pea ka valim olema esinduslik. Käesoleva uurimuse kogu populatsiooni moodustavad eesti jazz-, pop-, folkmuusika esindajad. Uurimise alt on välja jäetud akadeemilise muusika interpretid, kuna selle valdkonna spetsiifika ja nõudmised on mõnevõrra erinevad. Lähtudes töö eesmärgist kasutasin valimi tüübina ettekavatsetud valimit. Nimetatud valimi puhul valib liikmed valimisse uurija, juhindudes oma teadmistest, kogemustest ja eriteadmistest mõne grupi kohta (Õunapuu 2012). Käesoleva töö raames on küsitletud autorile tuttavaid interpreete, kellest võis loota, et nad on koostööaltid ja küsimustikule ka vastavad. Sellest tulenevalt valimi maht $n=25$.

2.2. Andmekogumise meetod

Kuna uurimuse eesmärgiks oli uurida helitehnoloogile vajalikke muusikalisi pädevusi, siis on küsimustik koostatud sellest lähtuvalt. See sisaldab 21 küsimust. Nende hulgas on taustaandmed (1-5) ning muusikalisi pädevusi ja hinnanguid käsitlevad küsimused (6-21). Taustaandmete jaoks on kasutatud valikvastustega küsimusi. Need on sellised küsimused, kus „uurija on koostanud nummerdatud vastusevariandid, millest vastaja tähistab ristiga ühe vastusevariandi vastavalt talle antud juhiste“ (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2005: 186). Lisaks sellele sain taustaandmeid ka avatud küsimustega. Skaaladest on kasutatud reitingskaalat Muusikalisi pädevusi puudutavad küsimused on kvalitatiivse ja kvantitatiivse küsimustiku integreeritud versioon, kus suletud küsimuste vastusevariantidele on vastajale lisatud võimalus omapoolseteks kommentaarideks ja hinnanguteks. (Õunapuu 2011)

Küsimustik on koostatud internetis LimeSurvey keskkonnas ja saadetud küsitletavatele interneti teel. Vastajaid oli kõige rohkem Tallinnast (8), aga ka Viljandist (3), Tartust (2), Rakverest (1),

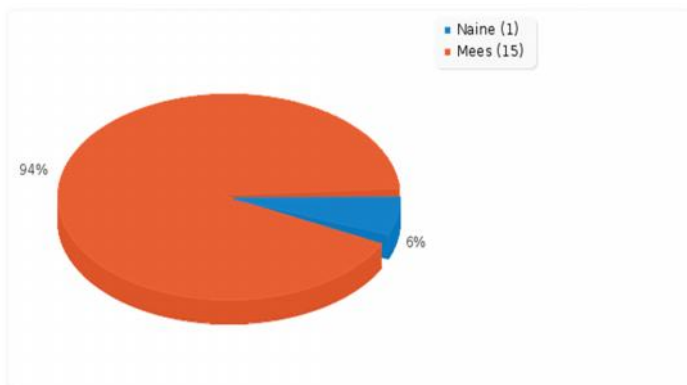
Saaremaalt (1), Raplast (1). Saatsin välja 25 küsimustikku, tagasi sain 16. Iga vastajaga lõin enne kontakti kas telefoni või Interneti teel ja selgitasin oma kavatsusi. Sellele vaatamata ei olnud vastuste saamine nii lihtne, kui alguses tundus, et see võiks olla. Mitmelgi puhul oli vaja mitmekordset meeldetuletamist, enne kui täidetud küsimustiku tagasi sain. Osad küsimustikud jäidki saamata, sest mõnel juhul liigne pealekäimine tundus juba kohatu. Põhiline põhjus, miks inimesed ei saanud küsimustikule vastata oli väidetavalt väga kiire elutempo ja ajapuudus. Mainiti ka seda, et üldiselt on liikvel palju arvamusküsitlusi kõikvõimalike asjade kohta ja ollakse lihtsalt väsinud neile vastamast. Sellega seoses nähes jälle ühte järjekordset küsimustikku tekkis mõnel väike tõrge. Selgus ka, et mõnede küsitletavate jaoks oli probleemiks LimeSurvey küsitluskeskkonnaga opereerimine ja vist ka üldse arvuti kasutamine, sellepärast jäid mõnelgi korrektselt vormistatud vastused saatmata. Lõpuks sain siiski planeeritud arvu vastuseid, milles sisalduvate andmete põhjal oli võimalik teha vajalikud järeldused. Küsimustik oli koostatud nii, et kõikidele küsimustele vastamine oli kohustuslik v.a viimane 21. küsimus. Ka vastuste analüüs on teostatud samas LimeSurvey keskkonnas.

3. TULEMUSED JA ANALÜÜS

3.1. Küsitluse tulemused

Lähtudes bakalaureusetöö eesmärgist selgitada välja helitehnoloogile vajalikud muusikalised pädevused koostasin küsimustiku. (vt LISA 1) Järgnevas peatükis on ära toodud küsimuste vastused ja nende analüüs.

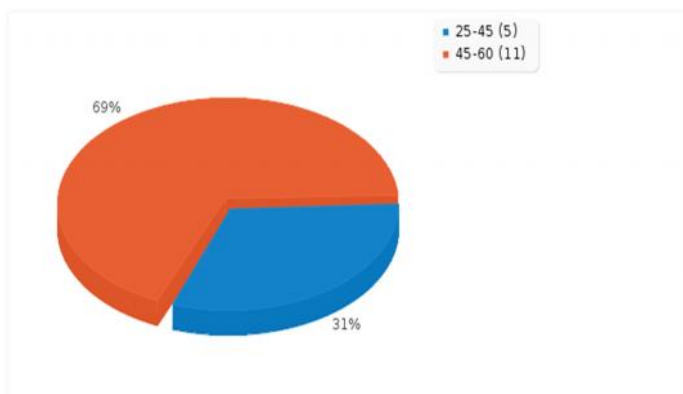
1. Sugu

Joonis 1 Vastajate sooline jaotus

25-st väljasaadetud ankeedist 3 olid mõeldud naistele, tagasi sain nendest ainult ühe. Seega võib öelda, et domineerivad meeste arvamused, naiste omad on esindatud tagasihoidlikult. See on ilmselt tingitud autori tutvusringkonnast.

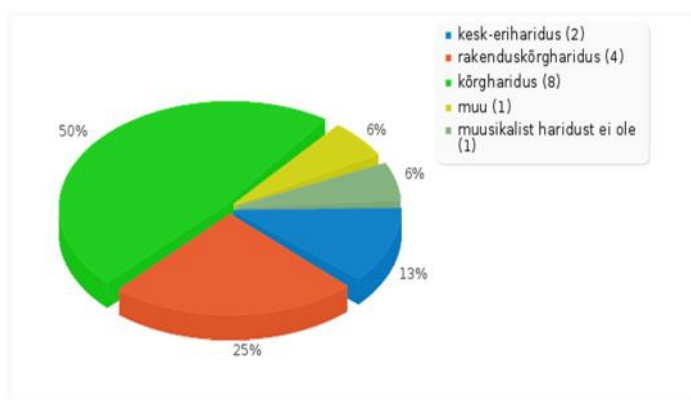
2. Vanus

Joonis 2 Vastajate vanuseline jaotus

Joonisel nähtavale kahele vanuseampluaale lisaks olid küsitluses esindatud veel vahemik 18-25 aastat ja vanus üle 60 aasta, millest oli välja saadetud vastavalt 2 ja üks ankeet, kuid milledele kahjuks vastust ei saabunud. Suurem osa vastanutest (69%) kuulus vahemikku 45-60, ülejäänud 31% olid vahemikus 25-45.

3. Muusikaline haridus

Joonis 3 Vastajate muusikaline haridus

Küsitletavate hulgas olid kõik haridustasemed esindatud, mis on väga hea, sest see andis kindlasti objektiivse läbilõike arvamustest esitatud küsimuste kohta. Kõige rohkem olid esindatud kõrgharidusega interpreedid, neid oli kaheksa (50 %). Veidi vähem, neli (25%) omas rakenduskõrgharidust. Kesk-eriharidusega oli 2 (13%) interpreeti ja iseõppijaid oli samuti 2 (13%).

4. Elukutse, kus ja millal omandatud

Esimese tabeli põhjal on näha, et EMTA on lõpetanud viis interpreeti. Vastavalt lõpetamise aastale on õppeasutuse nimi erinev, siis kas Tallinna Riiklik Konservatoorium⁵ või Eesti Muusikaakadeemia. TÜ VKA lõpetajaid on samuti viis. Ka sellel õppeasutusel oli varem teine nimi - Viljandi Kultuurikolledž⁶. G. Otsa nim. Muusikakooli on lõpetanud kaks muusikut, sama palju on ka välismaal hariduse omandanud. Välja oli saadetud veel mitmeidki ankeete

⁵ Aastatel 1965-1989 Tallinna Riiklik Konservatoorium; 1989-1993 Tallinna Konservatoorium; 1993-2006 Eesti Muusikaakadeemia; alates 2007 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

⁶ 1991-2003 Viljandi Kultuurikolledž; 2003-2005 Viljandi Kultuuriakadeemia; alates 2005 Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

muusikutele, kes on õppinud välismaal, sealhulgas Rootsis ja Taanis. Juba eelpool sai mainitud, et osa ankeete jäi tagastamata, millest on kahju, sest just suurem rahvusvahelise haridusega interreetide esindatus oleks lisanud mõnegi huvitava nüansi küsitlustulemustesse.

Tabel 1 Küsitletavate haridus

Õppeasutus	Eriala	Lõpetamise aasta
Eesti Muusikaakadeemia	Saksofon	1994
TÜ VKA	pärimusmuusika	1997
Viljandi Kultuurikolledž	Muusikaõpetaja/levimuusika ansamblijuht	2000
Tallinna Riiklik Konservatoorium	Klaver	1984
TÜ VKA	pärimusmuusika	2008
Sibeliuse Akadeemia	muusikaõpetaja	1992
TÜ VKA	viul	2010
G. Otsa nim. Muusikakool	Basskitarr	1988
Tallinna Polütehniline Instituut, muusikas iseõppija	majandus	1982
Tallinna Riiklik Konservatoorium	saksofon	1982
Tallinna Riiklik Konservatoorium	akordion	1986
Iseõppija	kitarr	-
G. Otsa nim. Muusikakool	löökpillid	1979
EMTA	muusikapedagoogika	2002
Polütehnikum Stadia	muusikapedagoog	2006
TÜ VKA	Koolimuusika, kitarriõpetaja	2012

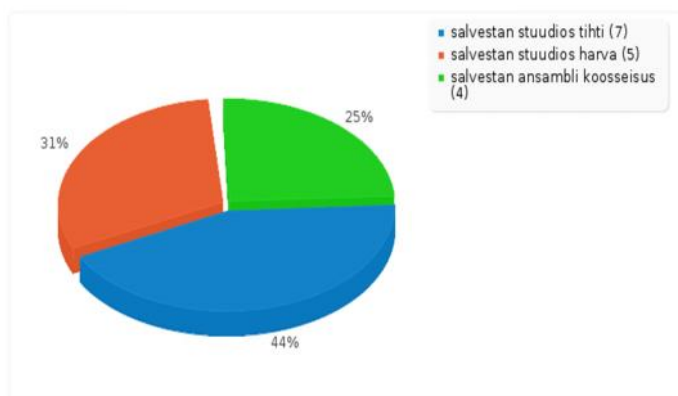
5. Praegune põhitöö

Andmete analüüsist selgus, et õpetamine on põhitöoks seitsmele interpreedile. Kuue jaoks on põhitöoks tegevmuusikuna tegutsemine. Üks inimene tegutseb igapäevaselt üldse muusikavälisel alal, vahendades Eestisse trükiseadmeid. Üks muusik on leidnud endale rakenduse stuudio omaniku ja produtsendina. Kindlasti avaldab töö tulemustele positiivset mõju see, et on esindatud väga erinevad profiilid ja arusaamised seoses muusikaga. Küsitletud interpreedid on haaratud küllaltki laia tegevusvaldkonda. Tähtsal kohal on pedagoogiline aspekt, suur hulk küsitletavaid jagab oma teadmisi noorema põlvkonna muusikutele. Märkimisväärne osa interpreete töötavad õppejõududena TÜ VKA-s, samuti ka G. Otsa nim. Muusikakoolis. Samas on ka kõik vabakutselised ja iseõppijad muusikud suurte kogemustega, nii et nende arvamus on väga oluline rikastamaks kogu üldpilti.

6. Pillimängustaaž

Andmete analüüsist saab teha järelduse, et kõik küsitletud tegelevad pillimänguga üle 10 aasta, seega omavad piisavalt kogemusi, et avaldada asjakohaselt ja põhjendatult arvamusi käsitletavate teemade kohta.

7. Stuudios salvestamise kogemus

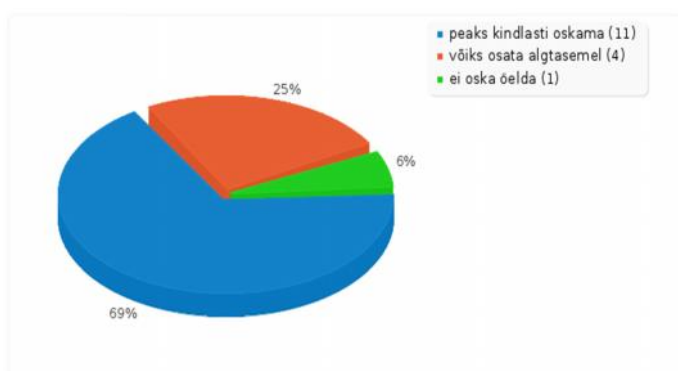

Joonis 4 Küsitletavate stuudiotöö kogemuste läbilõige

Küsimus oli formuleeritud ebatäpselt, sisaldades endas ka infot ansamblikoosseisu kohta, mis oli natuke eksitav, kuid siiski küsitletavad said ilmselt ikka aru, mida oli antud küsimusega mõeldud. Selgus, et harva salvestavad stuudios viis muusikut (31%). Tihti teevad seda 7

muusikut (44%). Neli vastanut (25%) mainis, et salvestavad ansambli koosseisus. Autor oletab, et nad teevad seda tihti, kuna ei maininud vastust "salvestan stuudios harva".

8. Kas Sinu arvates helirežisöör peaks oskama mängida mingit pilli?

Joonis 5 Hinnang pillimängu oskusele

Antud küsimusele oli pakutud neli vastusevarianti: a) peaks kindlasti oskama, b) võiks osata algtasemel, c) ei oska öelda, d) pillimänguoskus ei ole vajalik.

Esimest vastusevarianti oli toetanud 11 interpreeti (69%), leides, et see oskus on helitehnoloogile väga vajalik. Teist varianti toetas ainult neli interpreeti (25%), arvates, et see oskus võiks kasuks tulla algtasemel. Üks interpreet (6%) ei osanud antud küsimuses seisukohta võtta. Selliseid interpreete, kes leiaksid, et pillimänguoskus ei ole üldse vajalik ei olnud mitte ühtegi. Kommentaarides oli toodud esile, et pillimänguoskus ja isiklik kogemus kontserdilavadel on töös suureks abiks. See võimaldab paremat suhtlemist muusikutega ja arusaamist nende ootustest. Samuti rõhutati, et see loob arusaamise erinevate instrumentide võimaluste tundmiseks ja tööprotsessi kiirendamiseks. Ka autori nägemuse järgi helirežisöörile pillimänguoskus vähemalt algtasemel on väga vajalik.

9. Kui vajalikuks pead harmoonia tundmist?

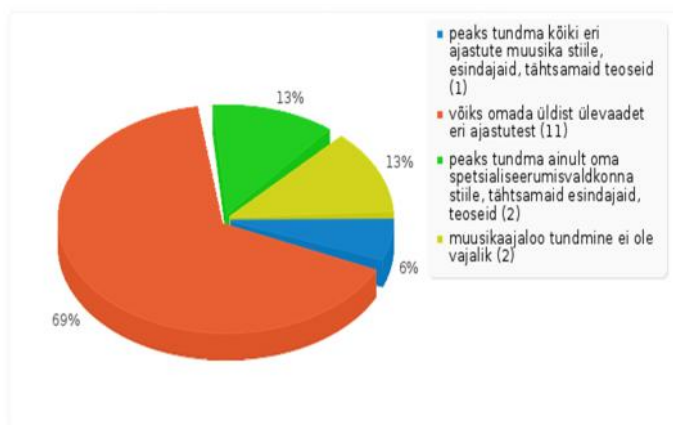
Vastusevariandid: a) väga vajalik, b) pigem vajalik, c) mitte väga vajalik, d) ei ole vajalik.

Joonis 6 Harmoonia tundmise vajalikkus

Kuue vastaja jaoks (38%) oli harmoonia tundmine väga vajalik, üheksa vastanut (56%) leidis selle olevat pigem vajaliku ja ühe arvates (6%) see oskus väga vajalik ei ole. Sellist inimest, kes leiaks, et seda oskust üldse vaja ei ole vastanute hulgas ei olnud. Lisaks toodi välja, et harmoonia tundmine võib kaasa aidata korraliku kõla saavutamisele, samuti võiks see olla abiks kui on vaja mõnel juhul muusikuid suunata, eriti harrastajaid. Mainiti ka, et erinevate instrumentide ja ka näiteks vokaalansambli harmoonia spetsiifika tundmine tagab parema koostöö salvestajaga. Seega võib öelda, et harmoonia tundmist nähakse väga vajaliku oskusena helirežissööri kutsetöös.

10. Millises mahus peaks helirežissöör tundma Sinu arvates muusikaajalugu?

Joonis 7 Muusikaajaloo tundmise vajalikkus

Pakutud vastusevariandid olid: a) peaks tundma kõiki eri ajastute muusika stiile, esindajaid, tähtsamaid teoseid, b) võiks omada üldist ülevaadet eri ajastutest, c) peaks tundma ainult oma spetsialiseerumisvaldkonna stiile, tähtsamaid esindajaid, teoseid, d) muusikaajaloo tundmine ei ole vajalik. 11 vastanut (69%) leidsid, et helirežissöör võiks omada üldist ülevaadet eri ajastutest.

Kaks (13%) arvasid, et helirežissöör peaks tundma ainult oma spetsialiseerumisvaldkonna stiile. Üks vastanu mainis, et võiks tunda kõikide ajastute stiile. Kahe jaoks muusikaajaloo tundmine ei ole üldse vajalik. Huvitav oli see, üks neist omas kõrgharidust ja teine oli iseõppija. Kommentaaridest tulid välja arvamused, et kunagi ei ole teada, milline saab olema järgmine tööülesanne, seepärast on kasulik olla kursis võimalustega, tunda stilistikat ja esteetikat, mis erinevate žanritega kaasas käivad. Mainiti ka, et juhul, kui on helirežissööri osaks ka mõningal määral produtsendi kohustused, siis võiks sellest kasu olla, pelgalt tehnilisi ülesandeid täites see vajalik ei ole. Seega antud küsimuse analüüs näitab, et üldiselt muusikaajaloo tundmist peetakse vajalikuks ja seda õppekavast ära jätta ei ole mõistlik.

11. Kas pead oluliseks, et helirežissöör tunneb heliteoste vormi?

Joonis 8 Heliteose vormi tundmise vajalikkus

Sellele küsimusele oli pakutud neli vastusevarianti: a) see oskus on väga oluline, b) on pigem oluline, c) mitte väga oluline, d) ei ole oluline. Diagramm näitab, et 31% (5 vastanut) jaoks on see oskus väga oluline. 50% (8 vastanut) pidas seda oskust pigem oluliseks ja 19% (3 vastanut) leidis, et see väga oluline ei ole. Kellegi jaoks see oskus päris mitte vajalik ei tundunud. Mainiti ära, et vormist aru saamine on lausa muusiku ja helirežissööri kommunikeerumise aluseks. Samuti on sellest kasu heli järeltöötusel, et ei juhtuks nn "lõikamise näpukaid". Igal juhul on see oskus abiks tööprotsessi kiirendamisel, et kiiresti navigeerida pikemates ja keerulisemates projektides. Kuna töö autori igapäevakohustuste hulka kuuluvad samalaadsed ülesanded, siis on see kommentaar igati arusaadav. Seega antud oskuse vajalikkus suurema osa vastanute jaoks küsimust ei tekitanud.

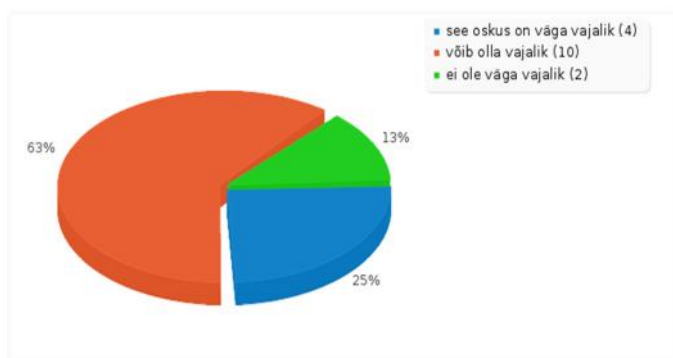
12. Millisel määral helirežisöör peaks tundma solfedžot?

Joonis 9 Solfedžo tundmise vajalikkus

Antud oli neli vastusevarianti: a) see oskus on väga vajalik, b) võib olla vajalik, c) ei ole väga vajalik, d) ei ole üldse vajalik. Seitse vastajat (44%) hindas seda oskust väga vajalikuks. Kaheksa vastajat (50%) arvas, et see võiks olla vajalik ja ainult üks (6%) ei pidanud seda väga vajalikuks. Toodi välja arvamus, et solfedžo tundmine on küll kasulik, aga mitte ilmtingimata vajalik. Ühe vastanu jaoks intonatsiooni puhtusest arusaamine on üldse töö eelduseks. Leiti ka, et on väga meeldiv kuulata helirežissööri kompetentseid märkusi ja soovitusi ning näha teadlikkust miksimise protsessis. Autor igati toetab seda arvamust, kuna olles ise muusikuna tegutsenud ligi 30 aastat on igapäevases stuudiotöös solfedžooskusi hea kasutada.

13. Kas arranžeerimise oskus võiks tulla kasuks helirežissööri igapäevatöös?

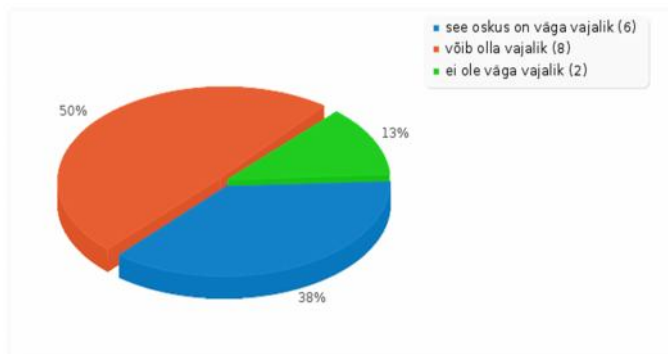

Joonis 10 Hinnang arranžeerimisoskuse vajalikkusele

Selle küsimuse pakutud vastusevariandid olid: a) see oskus on väga vajalik, b) võib olla vajalik,

c) ei ole väga vajalik, d) ei ole üldse vajalik. Jooniselt 10 on näha, et väga vajalikuks hindas seda oskust neli vastajat (25%). Kümne jaoks (63%) see oskus võib olla vajalik ja kaks (13%) leidsid, et seda eriti vaja ei ole. Päris mittevajalik see oskus kellegi meelest ei tundunud. Lisati, et kasu võiks sellest olla, kui stuudios salvestab algaja ansambel, siis helirežissööri nõuanded arranžeringu koha pealt on väga teretulnud. Samuti on töövõimalused mitmekesisemad, kui helirežissöör on suuteline sekkuma ka produtseerimise valdkonda, mida arranžeerimine iseenesest on. Arvati ka et elementaarsed käsitööoskused võiksid olla. Seega järeldus arranžeerimisoskuse vajalikkuse kohta on igati positiivne, mis on ka autori seisukoht.

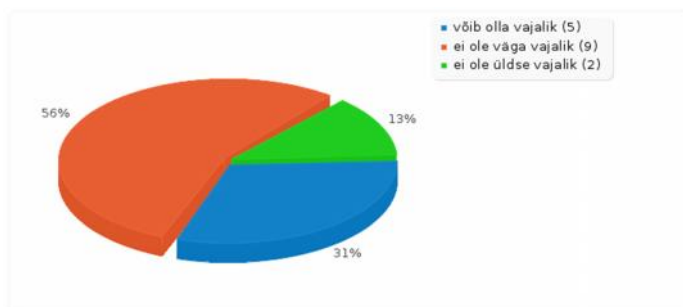
14. Kuidas hindad partituuri lugemise vajalikkust?

Joonis 11 Hinnang partituuri tundmise vajalikkusele

Sellele küsimusele oli samuti neli vastusevarianti: a) see oskus on väga vajalik, b) võib olla vajalik, c) ei ole väga vajalik, d) ei ole üldse vajalik. Väga vajalikuks hindas seda oskust kuus vastajat (38%). Et see võib olla vajalik, arvas kaheksa vastajat (50%). Kahe vastaja arvates (13%) seda oskust eriti vaja ei ole. Üksmeelselt toonitati kommentaarides, et seda oskust läheb vaja eelkõige neil helirežissööridel, kes tegelevad klassikalise muusika salvestamisega, mis on ka mõistetav, sest ilma partituuri tundmata ei saa seda ülesannet üldse enda peale võtta. Pop-, jazz- ja folkansamblite salvestamisel tavaliselt partituure välja ei kirjutata, seepärast nende salvestamisele spetsialiseerunud inimesed saavad oma igapäevatööga ka suurepäraselt hakkama ilma seda oskust omamata. Autor nende interpretide arvamustega igati nõustub.

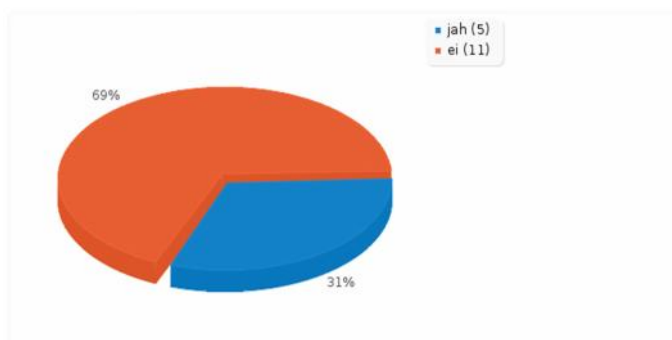
15. Millisel määral võiks olla vajalik dirigeerimise oskus?

Joonis 12 Hinnang dirigeerimisoskuse vajalikkusele

See küsimus sattus küsimustikku tänu sellele, et oli ära märgitud kutsestandardis, ehkki juba eos ta tundus suhteliselt mittevajalik, mida peegeldavad ka antud vastused. Pakutud oli jälle neli vastusevarianti: a) see oskus on väga vajalik, b) võib olla vajalik, c) ei ole väga vajalik, d) ei ole üldse vajalik. Vastanutest viie (31%) arvates dirigeerimine võib olla mõnel juhul vajalik. Üheksa interpreeti (56%) leidis, et see ei ole väga vajalik ja kaks (13%) märkisid, et seda oskust vaja ei lähe. Lisaks leiti, et pigem helirežissöör tegelgu heliasjadega kui kollektiivide juhendamise. Arvatavasti üks, kes leidis selle oskuse olevat võib-olla vajaliku mainis, et kui juba helirežissööril on partituuri lugemise oskus, siis algteadmised dirigeerimisest kahjuks ka ei tule. Üldine hinnang sellele oskusele aga pigem kui lisaoskus, mitte esmase tähtsusega. Sama tõdeb ka autor, et kui see oskus on, siis kahjuks see ei tule, kuid eraldi selle omandamisele aega pühendada vaja ei ole, kuna praktikas selle vajalikkuse tõenäosus on nullilähedane.

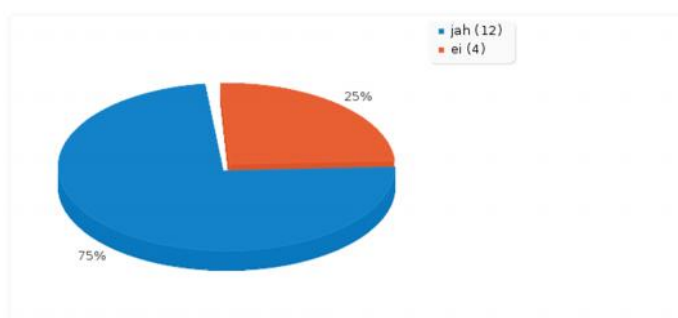
16. Kas on tulnud ette situatsioone, et salvestus on olnud häiritud, kuna helirežissööri muusikaline ettevalmistus ei ole piisav?

Joonis 13 Hinnang helirežissööri muusikalisele ettevalmistusele

Sellele küsimuse vastuseks oli kaks valikut „jah“ ja „ei“ ning võimalus lisada oma kommentaar. Viis interpreeti (31%) märkisid, et nende töös on tõepoolest ette tulnud probleeme seoses helirežissööri väheste muusikaliste oskustega. Üheteistkümne (69%) jaoks selliseid probleeme ei olnud. Lisaks mainiti, et on juhtunud, et helirežissöör ei ole aru saanud muusika iseloomust ja teinud sellele vastavaid otsuseid. Teisalt jälle on olnud positiivsed kogemused, kuna peaaegu alati helirežissööridel on olnud vastav haridus ja ka oskused ning koostöö on sujunud tõrgeteta. Autori arvates igal juhul muusikaline ettevalmistus on eelduseks paremale koostööle muusikute ja helirežissööri vahel.

17. Kas Sind on häirinud, et helirežissöör tunneb oma arust liiga hästi muusikat ja sekkub loomeprotsessi Sulle ebameeldival moel?

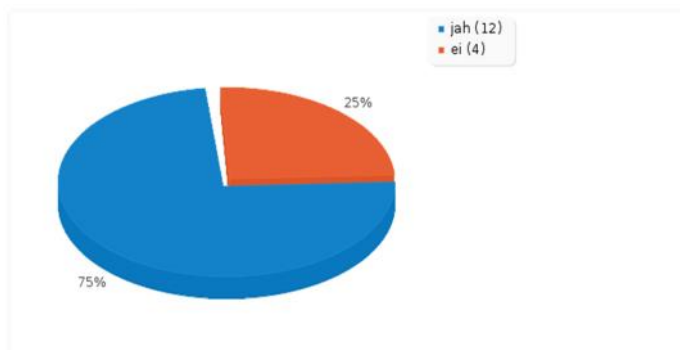

Joonis 14 Hinnang helirežissööri sekkumisele loomeprotsessi

Sellele küsimusele valikuteks olid „jah“ ja „ei“ ning võimalus lisakommentaariks. Diagrammi põhjal on näha, et üllatavalt paljud interpreedid, siis koguni kaksteist (75%) omavad sellist negatiivset kogemust. Neli vastanut (25%) sellist kogemust saanud ei ole. Kommentaarides on lisatud, et on tulnud ette juhuseid, kus salvestisel kõlavad partiid, mida ansambli liikmed ei ole ise sisse mänginud. Põhjuseks aga see, et helirežissöörile olevat tundunud, et nii kõlab asi palju paremini. Mõned on kuulnud helirežissööride kommentaare, kuidas on õige pilli mängida ja kuidas lugusid seada. Mainiti ära, et vahel juhtub, et helirežissöör võtab omaalgatuslikult endale produtsendi rolli. Üks interpret märkis, et oli kord sunnitud lausa koostöö katkestama, kuna helirežissöör surus liigselt oma maitset peale ja see ületas sündsuse piirid. Vastused antud küsimusele näitavad, et teema on väga delikaatne. Muusikud on kõik üle keskmise tundlikud loomingulised isiksused ja seepärast peab koostööd tehes olema väga intelligentne ja mitte oma tahet peale suruma. Kui tõesti on vaja mingit nõu anda või protsessi kuidagi suunata, peab seda tegema väga taktitundeliselt, et kedagi mitte solvata. Lõppkokkuvõttes ju tulemus kannatab selle

all, kui loomeprotsess on mingil kombel häiritud

18. Oled Sa täheldanud, et välismaa helirežissööride tase on parem kui Eesti omadel?

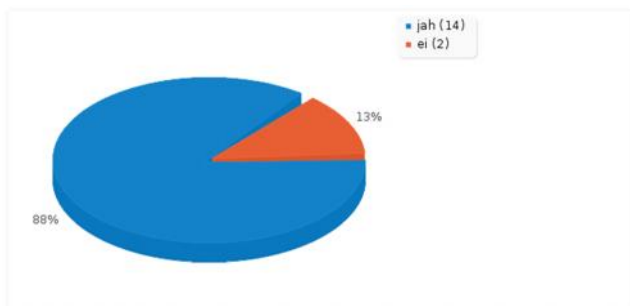

Joonis 15 Kogemus välismaiste helirežissööridega

Valikuteks olid „jah“ ja „ei“, lisaks oma kommentaar. Kaksteist interpreeti (75%) leidsid, et välismaiste helirežissööride tase on parem, neli aga (25%) sellist kogemust ei omanud. Toonitati tõsiasja, et välismaised helirežissöörid saavad paremini hakkama just kontsertide helindamisega, mille üheks põhjuseks võib olla ka see, et nende kasutada on olnud kvaliteetsem heliaparatuur. Mainiti ka, et viimastel aastatel on olukord selles osas tunduvalt paranenud eesti helirežissööride kasuks. Keegi leidis, et isegi mõni konservatiivne tehnika, mida Eestis kasutatakse võib lõppkokkuvõttes isegi anda parema tulemuse (konkreetselt mainiti reverbi⁷ kasutamist). Välja toodi ka mõte, et välismaised helirežissöörid ei sekku tavaliselt loomeprotsessi, kuigi on saanud vajaliku muusikalise ettevalmistuse. Üks vastaja meenutab probleemsete aastatena 90-ndaid, praegusel ajal on olukord võrreldes välismaaga üsna hea. Autori oma kogemused üldjoontes kattuvad juba eelnevalt väljatooduga, kuid kõige hilisemad kogemused veenavad, et nii Eestis kui välismaal me kõik oleme inimesed oma tugevate ja nõrkade külgedega. Tänu viimaste aastate integreerumistele enam tuntavat vahet Eesti ja välismaa vahel ei ole. On aga loomulikult erinevused inimeste ettevalmistuse sõltumata nende elukohast.

⁷ reverb- heliefekt, millega on võimalik simuleerida erinevaid ruume

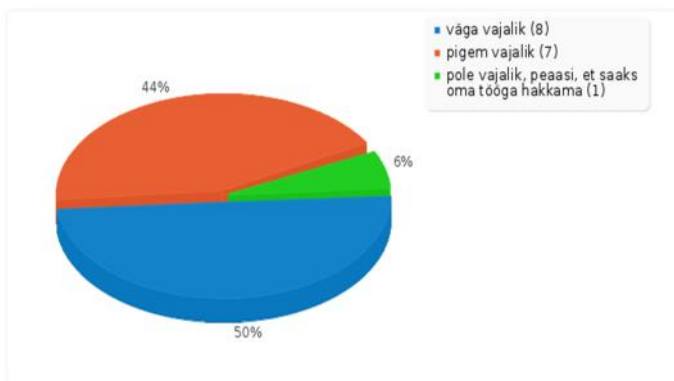
19. Sinu arvamus selle kohta, kas helirežissöör peaks oskama nõu anda muusikaalaselt?

Joonis 16 Arvamused helirežissööri oskustest anda muusikaalast nõu

Valikuteks olid kaks vastust - „jah“ ja „ei“ ning oma kommentaar. Diagrammilt võib välja lugeda, et koguni 88% vastajaid ehk siis neliteist leiavad, et muusikaalast nõu võiks helirežissöör anda küll. 13% ehk kaks vastajat arvasid, et see ei ole vajalik. Mainiti ära, et nõuandmine on küll oluline, kuid see ei tohi olla pealetükkiv, lõplike otsuste tegemine jäägu ikka muusikutele. Arvati ka, et nõu võiks anda amatöörmuusikutele, mitte professionaalidele. Üks vastajatest avaldas arvamust, et nõu võiks anda siis, kui seda küsitakse, muidu aga pigem olla vait. Võiks anda abi rohkem salvestustehnilistes nüanssides. Huvitav oli ka mõte, et vahel võiks nõu ära kuluda, kuna muusikud on oma loominguga ise harjunud, kuid värske kõrvaga helirežissöör võiks lõpptulemust mõjutada positiivselt. Läbiv mõte oli aga see, et kõik peab toimuma korrektselt ja konstruktiivselt. Autori arvates kui tõesti on hea nõuanne, siis seda enda teada jätta ei ole vaja, vaid võiks sõbralikult jagada.

20. Kui vajalikuks pead seda, et helirežissööril on vastav haridus?

Joonis 17 Hinnang hariduse vajalikkusele

Vastusevariandid sellele küsimusele olid: a) väga vajalik, b) pigem vajalik, c) pole vajalik, peaasi, et saaks oma tööga hakkama. Et vastav haridus on helirežissöörile väga vajalik, seda leidsid kaheksa interpreeti (50%). Pigem vajalikuks pidas seda seitse vastanut (44%). Ainult üks (6%) arvas, et haridus ei ole vajalik. Lisaks selgus veel kommentaaridest, et loomulikule andele annab haridus kindlasti palju juurde. Mainiti, et haritud helirežissööri vastu on kliendil suurem usaldus ja ta saab täielikult keskenduda oma soorituse peale, mitte ei pea mõtlema, kas kõik on korras tehnilise poole pealt. Samas ka keegi arvas, et kui kõrva ei ole ja muusikast aru ei saa, siis haridus ei päästa olukorda. Huvitav oli arvamus, et ilma hariduseta proff on pigem erandmistahes erialal. Tõdeti ka, et kuigi on neid, kel haridus puudub ja kes saavad hakkama, siis jälgides arengusuundi muusikas ja üldse elus, läheb järjest keerulisemaks toimetulek ilma spetsiaalse ettevalmistuseta. Autori hinnangul on helirežissöörile haridus kindlasti vajalik. Olles ise juba pikka aega süsteemis tegutsenud, leiab see arvamus kinnitust igapäevaselt. Samas on tänapäeval ka interneti vahendusel võimalik õppida praktiliselt kõike, mida selles vallas on saavutatud. Paljud tuntud helirežissöörid jagavad oma teadmisi lausa tasuta. Kindlasti selline õpe aga ei taga süsteemsust, mis on võimalik soliidsetes õppeasutustes.

21. Kas soovid seoses selle teemaga veel midagi lisada? Kommentaarid

See oli küsimus, kus igaüks võis veel vabalt arvamust avaldada ja lisada mõtteid, mis ankeedi täitmise ajal pähe tulid. Kuna see oli viimane küsimus, siis sellele vastati üsna põgusalt, aga mõned huvitavad ideed siiski jäid kõlama. Ideaalina nähakse olukorda, kus stuudios on peale muusikute veel kolm inimest: helitehnik, helirežissöör ja produtsent. See juba eespool ära mainitud kooslus tagab tõeliselt professionaalse töö. Toodi välja mõte, et peale põhitõdede selgeks saamist on kõige olulisem pidev igapäevane praktika reaalses stuudios reaalsete projektidega. Tähtis on, et oma kogemusi jagaksid tugevad tegijad väljastpoolt Eestit, sellised kellel on olemas korralikud *portfoliod*⁸ tehtud töödega, mitte niisama suvalised mehed ja naised. Tihti on suur abi lihtsalt teisest keskkonnast tulnud nõuandest, ehkki teemad ju põhimõtteliselt on kogu aeg samad. Ühe interpreedi kommentaarist selgus, et tema arvates helirežissööri ülesanne on siiski tehnilist laadi. Maailmas muusikale selleks "oma näo" andjaks on produtsent. Helimees peab tundma tehnilisi võimalusi ja nende salvestamise oskusi. Liigne sekkumine

⁸ Portfolio- kogumik näidetega artisti tehtud töödest

protsessi helirežissööri poolt ei pruugi loomingulist õhkkonda hästi mõjutada. Toodi välja ka mõte, et ilma praktikata teadmistest kasu ei ole. Samuti leiti, et on väga hea, et interpretide suhtumist neis küsimustes üldse uuritakse. Üldiselt jäi kõlama mõte, et stuudios salvestamise suhtes on tekkinud rohkem entusiasmi ka neil, kel see vahepeal on olnud tagasihoidlik, sest tehnika on palju edasi arenenud ja on juurde tulnud palju häid helirežissööre, ei pea ainult mõne hea mehe juurde järjekorras ootama.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli teada saada, millised muusikalised pädevused on Eesti interpretide hinnangul helirežissööri jaoks vajalikud. Küsimused olid koostatud nii, et saada arvamused erinevate muusikaliste oskuste kohta, mida on mainitud Kutsestandardis ja mida õpetatakse helitehnoloogidele mõeldud õppekavadel Eesti kõrgkoolides. Lähtudes võimalustest piirdusin esmalt pop-, jazz- ja folkmuusikutega. Loomulikult oleks võinud populatsioon olla suurem, et saada veelgi mitmekülgsem palett arvamusi ja teha põhjalikumaid järeldusi, aga see võiks olla juba järgmine uurimise etapp. Sinna võiks kaasata ka klassikalise muusika interpreete, et võrrelda nende arvamusi antud uurimuse populatsiooni esindajate omadega ja selle põhjal kujundada uusi seisukohti.

Töö teoreetilises osas vaatlesin mõisteid, mis antud teemaga on seotud. Tegin kindlaks kutsestandardis esitatud nõudmised helitehnoloogile ning uurisin läbi Eestis olevad õppeasutused, mis helitehnoloogia alast haridust pakuvad ja võrdlesin nende ainekavasid.

Eesti kõrgkoolide helitehnoloogiaalaste õppekavade analüüs näitas, et õpetus on mitmekülgne. Võimalik on õppida mitmel tasemel, alates kutseõppest ja lõpetades magistriõppega. Kõige süsteemsem tundub see olevat EMTA-s, aga ka TÜ VKA-s on see kahtlemata heas arengustaadiumis ja annab üliõpilastele konkurentsivõimelise hariduse.

Uurimuse empiirilises osas püüdsin välja selgitada interpretide hinnangud muusikalistele oskustele, mis normatiivdokumentides ja õppekavades on välja toodud. Selgus, et helirežissööri muusikaliste oskuste vajalikkust hinnati kõrgelt. See oli ka ootuspärane. Muusika loomine on kunst ja kõik selles protsessis osalejad on kunstnikud, ei piisa pelgalt ainult käsitööoskustest, antud valdkonnas siis näiteks nupule vajutamisest või juhtmete kerimisest. Muusikud hindavad seda väga, kui helirežissöör on võimeline asjatundlikult, kuid sealjuures delikaatselt oma muusikaliste kogemustega loomeprotsessi panustama. Kõik küsimustikus esitatud muusikalised oskused peale dirigeerimise said hinnangu kui vajalikud ja seetõttu nende olemasolu õppekavades on väljaspool kahtlust.

Aastaid tagasi oli normaalne asjade selline käik, et kui keegi tahtis alustada helirežissööri karjääri, siis kõigepealt ta aasta või kaks keetis kohvi vanematele kollegidele, samas kõrvalt jälgides, kuidas reaalne muusika produtseerimine käis ja nii omandas kogemuste pagasi, mis

võimaldas iseseisvat tööd alustada. Tänapäeval on väga palju võimalik omandada teadmisi Interneti kaudu, kuid ometi on selge, et see ei asenda süsteemset õpet, mida pakuvad kõrgkoolid, seda just tehnoloogiliste ja muusikaalaste teadmiste integreeritud õppena.

Käesoleva töö tulemusi saab ära kasutada TÜ VKA helitehnoloogia alase õppekava arenduse jaoks. Nagu sissejuhatuses sai mainitud, on 2014. aastal plaanis avada eriala, mille peasuund on orienteeritud mitte muusiku vaid helitehnoloogi ettevalmistusele. See tähendab ka ilmselt, et vastuvõtu tingimused peaksid erinema nendest, mida esitatakse muusikutele. Tähtis punkt on pillimänguoskus, mis nii mõnelegi muidu sobivale kandidaadile võiks saada komistuskiviks. Uurimistulemustest selgus, et pillimänguoskust peeti helirežissöörile küll vajalikuks, kuid seda ikkagi sellisel tasemel, et mõista instrumentide omavahelise toimimise olemust, mitte ise olema võimeline muusikute eest mängima. Sama kehtis ka teiste muusikaliste oskuste kohta. Seetõttu võib teha järelduse, et kui üliõpilane õpingute vältel teatud tasemel muusikalised pädevused omandab, on ta igati kvalifitseeritud tegema koostööd Eesti tunnustatud muusikutega.

Kokkuvõtteks saab öelda, et uurimus täitis oma eesmärgid. Töö käigus välja selgitatud vastused uurimisküsimustele heidavad valgust praegusele olukorrale nii õppe kui ka nõudmiste seisukohalt ja avavad võimalused teemat edaspidi laiapõhjalisemalt uurida.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Borwick, J.** 1973. *The Tonmeister Concept*, Proceedings of the 46th Audio Engineering Society Convention.
- Daley, D.** 2004. *The Engineers Who Changed Recording: Fathers Of Invention*, Sound on Sound magazine. (04.06.2013)
- Ek, P.** 2009. "Interview with Phil Ek". [HitQuarters](http://HitQuarters.com). (03.03. 2013).
- EMTA bakalaureuse õppekava „Helilooming ja elektronmuusika“**
<http://www.ema.edu.ee/index.php?main=280> (09.05.2013).
- EMTA magistriõppekava „Helirežii“**
<http://www.ema.edu.ee/index.php?main=280> (09.05.2013).
- Feisst, S.** 1999. *Schoenberg and The Cinematic Art*, Music Quarterly, pp. 93 -113.
"Interview with Phil Ek". [HitQuarters](http://HitQuarters.com). 25 May 2009. (03.03. 2013).
- G. Otsa nim. Muusikakooli „Helindaja eriala õppekava“**
http://www.otsakool.edu.ee/attachments/301_HELINDAJA-KOLM.pdf (09.05.2013).
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P.** 2005. *Uuri ja kirjuta*. Medicina.
- Knight, M.** 2012 *Music Radar*. Making a classic. (09.05.2013)
<http://www.musicradar.com/tuition/tech/30-all-star-production-tips-529097/15>
- Kutsestandard Helindaja III**
<http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10086873/lae> (09.05.2013).
- TÜ VKA rakenduskõrghariduse õppekava "Jazzmuusika (80288)"**
<http://www.is.ut.ee/pls/ois/tere.tulemast> (09.05.2013).
- TÜ VKA magistriõppekava "Muusika ja filmikunsti helitehnoloogiad (108865)"**
<http://www.is.ut.ee/pls/ois/tere.tulemast> (09.05.2013).
- Õunapuu, L.** 2010. *Üliõpilaste kirjalikud tööd. Metoodiline juhend*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Õunapuu, L.** 2011. *Teadusliku uurimistöö etapid: 6. Etapp: andmete kogumine*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia. [Loengukonspekt].
- Õunapuu, L.** 2012. *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes*. Tartu Ülikool. (03.03.2013) http://www.e-ope.ee/_download/euni_repository/file/3402/sisupakett3.zip
- Wells, J.** 2012. *Engineering in the Digital Recording Studio*. (09.05.2013).
http://www.jezwells.org/engineering_recording/Engineering_in_the_Digital_Recording_Studio.pdf

LISA

Küsimustik

Tere!

Minu nimi on Mihkel Pajupuu, olen TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia koolimuusika eriala III kursuse üliõpilane. Kirjutan bakalaureusetööd, kus uurin, millised on helitehnoloogile vajalikud muusikalised pädevused eesti interpretide hinnangul ja seoses sellega palun Teie abi. Töö on ajendatud sellest, et alates aastast 2014 on TÜ VKA-s muusikaosakonnas plaan avada spetsiaalne helitehnoloogi eriala ja õppekava koostamisel oleks abiks teadmine, kui palju interpreedid ootavad muusikalisi teadmisi, et koostöö oleks sujuv. Vastamiseks kuulub aega umbes 10 minutit. Küsitlus on ananüümne.

Arusaamatuste ja küsimuste korral pöörduge mihkel@kultuur.edu.ee või helistage 5286804

Olen väga tänulik, et kulutasite oma kallihinnalist aega ja vastasite küsimustikule. Saadud andmed on kindlasti suure väärtusega kujundamaks uut huvitavat õppekava TÜ VKA-s.

1. Sugu

- a) mees
- b) naine

2. Vanus

- a) 18-25
- b) 25-45
- c) 45-60
- d) üle 60

3. Muusikaline haridus

- a) kesk
- b) kesk-eri
- c) kõrgem
- d) rakenduskõrgharidus
- e) muusikalist haridust ei ole
- f) muu

4. Elukutse

- Millal omandatud
- Kus omandatud

5. Praegune põhitöö

6. Pillimängukogemus

- a) mängin kuni 5 aastat
- b) mängin kuni 10 aastat
- c) mängin üle 10 aasta

7. Stuudios salvestamise kogemus

- a) salvestan stuudios tihti
- b) salvestan harva
- c) ei salvesta üldse
- d) salvestan sooloartistina
- e) salvestan ansambli koosseisus

8. Kas Sinu arvates helirežissöör peaks oskama mängida mingit pilli?

- a) peaks kindlasti oskama
- b) võiks osata algtasemel
- c) ei oska öelda
- d) pillimänguoskus ei ole vajalik

kommentaar

9. Kui vajalikuks pead harmoonia tundmist (elementaarse meloodia harmoniseerimine klaveril, teose harmooniline ülesehitus)?

- a) väga vajalik
- b) pigem vajalik
- c) mitte väga vajalik
- d) ei ole vajalik

kommentaar

10. Millises mahus peaks helirežissöör tundma Sinu arvates muusikaajalugu?

- a) peaks tundma kõiki eri ajastute muusika stiile, esindajaid, tähtsamaid teoseid
- b) võiks omada üldist ülevaadet eri ajastutest
- c) peaks tundma ainult oma spetsialiseerumisvaldkonna stiile, tähtsamaid esindajaid
- d) muusikaajaloo tundmine ei ole vajalik

kommentaar

11. Kas pead oluliseks, et helirežissöör tunneb heliteoste vormi (periood, liht- ja liitvormid, sonaadivorm, rondo)?

- a) see oskus on väga oluline
- b) on pigem oluline
- c) mitte väga oluline
- d) ei ole oluline

kommentaar

12. Millisel määral helirežissöör peaks tundma solfedžot (oskama intoneerida, noodist lugeda, transkribeerida meloodiat)?

- a) see oskus on väga vajalik
- b) võib olla vajalik
- c) ei ole väga vajalik
- d) ei ole üldse vajalik

kommentaar

13. Kas arranžeerimise oskus võiks tulla kasuks helirežissööri igapäevatöös?

- a) see oskus on väga vajalik
- b) võib-olla vajalik
- c) ei ole väga vajalik
- d) ei ole üldse vajalik

kommentaar

14. Kuidas hindad partituuri lugemise vajalikkust?

- a) see oskus on väga vajalik
- b) võib-olla vajalik
- c) ei ole väga vajalik
- d) ei ole üldse vajalik

kommentaar

15. Millisel määral võiks olla vajalik dirigeerimise oskus?

- a) see oskus on väga vajalik

- b) võib olla vajalik
- c) ei ole väga vajalik
- d) ei ole üldse vajalik

kommentaar

16. Kas on tulnud ette situatsioone, et salvestus on häiritud kuna helirežissööri muusikaline ettevalmistus ei ole piisav?

- a) jah
- b) ei

kommentaar

17. Kas Sind on häirinud, et helirežissöör tunneb oma arust liiga hästi muusikat ja sekkub loomeprotsessi Sulle ebameeldival moel?

- a) jah
- b) ei

kommentaar

18. Oled sa täheldanud, et välismaa helitehnikute tase erineb Eesti omadest?

- a) jah
- b) ei

kommentaar

19. Kas Sinu meelest helirežissöör peaks oskama muusikutele nõu anda muusikaalaselt?

- a) jah
- b) ei

kommentaar

20. Kui vajalikuks pead seda, et helirežissööril on vastav haridus ?

- a) väga vajalik
- b) pigem vajalik
- c) pole vajalik, peaasi, et saab oma tööga hakkama

kommentaar

21. Kas soovid seoses selle teemaga veel midagi lisada?

SUMMARY

The aim of the current research was to find out which musical skills are necessary for sound engineer in opinion of Estonian jazz-, pop- and folk musicians.

In theoretical part terminology used in context of the subject was described. Also normative documents were studied and found out, what are current demands towards sound engineers to get certification in Estonian Republic. After that curriculums of universities, which provide education for sound engineers were examined and compared. Conclusion of that was there are diverse opportunities for students to get profound education on this field, although with some room for improvement and development in some cases.

In empirical part opinions of Estonian musicians were gathered about necessary skills for sound engineer. For this purpose a questionnaire was sent out and upon these answers conclusion was, that musicians highly evaluate, when sound engineer has good musical skills besides technical ones. All suggested skills except conducting were considered as necessary and their presence in curriculums is absolutely justified, although in less amount as for professional musicians.

The results of current research can be used to develop curriculum for sound engineers at University of Tartu Viljandi Culture Academy, where plan is to open special field of study besides musicians.

As a conclusion, this study its purposes fulfilled. Answers to research questions describe situation in terms of demands and opportunities of studying and open possibilities to research this subject even more thoroughly.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mihkel Pajupuu, (sünd: 5.okt.1961)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose "Helitehnoloogile vajalikud muusikalised pädevused Eesti interpretide hinnangul", mille juhendaja on Guldžahon Jussufi
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **30.06.2013**